

Pietro Archiati

Náboženstva na severe a na juhu - str. 1

Každé náboženstvo pre každého človeka - str. 2

Á
Á

Čo sa týka vzťahu medzi človekom a duchom, môžeme u náboženstva, ktoré vznikli v jednotlivých národoch, rozpoznať dva základné prúdy, prúd severný a prúd južný. V severnom prúde - ktorý sa prejavil hlavne v starom perzskom národe, ale aj v národoch európskych a germánskych - sa usilovalo o opätovné spojenie s duchovným svetom zasvätením, ktoré človeka viedlo zo seba von a prostredníctvom určitého extatického zážitku ho otváralo diaľavám "makrokozmu". Južný prúd mal naproti tomu mystický charakter, viedol do hlbín ľudského vnútra, do "mikrokozmu" človeka. Objavil sa v starej Indii, neskôr v Egypte a v Grécku. Na tejto ceste zasvätenia získaval človek úplne iné skúsenosti, ako keď bol vyvedený zo seba do diaľav duchovného vesmíru.

V náboženstvách a mytológiách rôznych národov sa prejavujú tieto dve prvotné formy zasvätenia: skúsenosť nadzmyslová, získaná na jednej strane na základe rozliatia sa do diaľav kozmu a na druhej strane ponorením sa do hlbín ľudskej duše. Na južnej, mystickej ceste bol do vedomia privedený celkový výsledok zostupu človeka do vlastného vnútra. Týmto výsledkom je egoizmus. Človek si tu uvedomuje, že budúca úloha každej náboženskej cesty spočíva v prekonaní egoizmu.

Severský spôsob spojenia sa s božstvom dával ľuďom prežiť hlbokú smrteľnú úzkosť. Vo svojom úsilí spojiť sa s nekonečnými diaľavami sveta človek prežíval úzkosť z toho, že sa rozplynie v ničotu, čo bolo podmienené v tej dobe ešte slabým zážitkom, že je svojbytným Ja. Slovo extáza malo nielen význam "obkolesený", ktorý je mu pripisovaný dnes - doslova to znamená "vytrženie" mysli, opustenie tela, ktoré so sebou vtedy prinášalo tiež stratu pocitu vlastného Ja.

Pocitom, ktorý sprevádzal zasvätenie na juhu, bol stud. Čím viac človek zostupoval do vlastného vnútra, tým viac pociťoval hlboký stud za rozsah egoizmu, ktorý v sebe vnímal. Vďaka južnej forme náboženstva mohol človek spoznať, čo znamená nárokovať si všetky sily stvorenia pre seba a tým aj postaviť všetky ostatné ľudí do vlastných služieb. Človek si týmto spôsobom zasvätenia mohol uvedomiť, čo všetko odoprel ostatným, aby si to nárokoval pre seba.

Stud človek prekoná vtedy, ak egoizmus prestane chápať v negatívnom zmysle ako vinu a spozná v ňom "pozitívnu" úlohu spočívajúcu v tom, aby všetkým ľuďom vďaka vrátil všetko, čo v priebehu celého vývoja prijal. Zo sebestva sa tak stane hľadanie seba samého. Z tohto pohľadu prestáva byť stávanie seba do stredu v rozpore s oddanosťou druhým. Sebaláska nesmie byť odstránená - má byť rozšírená, aby jedného po druhom obsiahla všetkých ľudí. Taký je význam najvyššej zásady všetkých náboženstiev: "Miluj bližneho svojho ako seba samého." Iba ten, kto sa stal "dostatočne egoistickým", kto prežil obmedzenosť a osamelosť sebalásky, nájde silu k tomu, aby všetky dary, ktoré dostal od druhých a spočiatku užíval len sám pre seba, nechal prúdiť späť do celého ľudstva.

A ako človek premôže smrteľnú úzkosť? Tu ide o to, aby bola posilnená spočiatku príliš malá sila pravého Ja. Stud je prekonaný odbúraním egoizmu, nižšieho Ja, smrteľná úzkosť posilňovaním vyššieho Ja, zvyšovaním síl lásky. Aby toho bol človek schopný, musí sa cvičiť vo vžívaní sa do všetkých dvanástich bytostných výrazov ľudskosti, s nimi všetkými sa stotožňovať. Toto posilňovanie duchovného Ja je kozmicky znázornené tým, ako Slnko prechádza všetkými

dvanástimi znameniami zverokruhu. V mýtickom podaní ho nájdeme stvárnené v Heraklově zasvätenie: Herakles je slnečné Heros, ktorý vykonáva všetkých dvanásť prác lásky, všetkých dvanásť druhov zjednotenie sa s druhými.

Každé náboženstvo pre každého človeka

Ako už bolo naznačené, vychádzajú tieto riadky z autorovho presvedčenia, že každý človek sa podieľa na celkovom vývoji, a to svojím opakovaným životom na Zemi. Z tohto uhla pohľadu je možné rozlišovať medzi duchovnou individualitou, ktorou každý človek je, a rôznymi náboženstvami, ktorá v priebehu svojho dlhého vývoja jedno po druhom vyznáva.

To tiež znamená, že žiadne náboženstvo nemožno považovať za absolútne správne alebo zlé, za dobré alebo zlé. Z pohľadu celkového vývoja každého človeka sú všetky náboženstvá rovnako nutnými stupňami na jeho ceste k ľudskosti. Všetky náboženstvá sú dobré, ak človeku pomáhajú prekonať jednostrannosť a domôcť sa toho, čo je všeobecne ľudské. Tým sa odníma akákoľvek opora náboženskému dogmatizmu.

Ľudský duch sa nachádza v neustálom vývoji. Ide dopredu od života k životu, od jedného náboženstva k druhému. Usiluje sa o to, aby prekonal aj druhú stránku každého dogmatizmu - vracajúce sa pokušenie stotožňovať jedinca s jedným zvláštnym náboženstvom. Ak sa každý človek opakovane vracia na Zem, potom sú rôzne náboženstvá jednotlivými krokmi jeho obsiahleho "náboženstva" - jeho vlastnej cesty k ľudskosti. Človekom nie sme, človekom sa stávame! Náboženské skúsenosti, ktoré duša človeka zbiera po tisíce rokov, sa v procese, v ktorom si sám seba uvedomuje ako ducha, zjednocujú. Tak sa rodí na jednej strane ľudstvo ako jednotný organizmus a na druhej strane človek ako jedinec.

Každý z nás bol Židom alebo ním ešte bude, každý budhistom, Grékom alebo Egyptanom. Človeka nemožno stotožňovať s nejakým zvláštnym náboženstvom, človek sa s jedným náboženstvom nemôže uspokojiť. To isté platí aj s ohľadom na rasy, národy a na pohlavie. Žiadneho človeka nemožno stotožniť s jedinou fyzickou alebo psychickou podobou. Vo svojom dlhom vývoji dostáva každý človek možnosť osvojiť si všetky druhy tela, všetky formy kultúry, všetky duševné vlastnosti.

Skutočnosť, že aj po prelome vekov vedľa seba - a niekedy nielen vedľa seba, ale aj proti sebe! - dodnes existujú všetky náboženstvá, je potrebné považovať za stav, ktorý musí byť jedincom prekonalý. Kto mal počas uplynulých tisícročí opakovane skúsenosť s náboženstvom, ktoré iné náboženstvá vylučovalo alebo potieralo, v sebe nesie hlbokú túžbu po tom, aby vo vlastnom srdci uskutočnil zjednotenie všetkých náboženstiev. Každý človek sa tak môže prežívať ako živé zjednotenie všetkých náboženstiev. Harmonizáciu rôznych náboženstiev bude pre človeka môcť byť akousi osobnou spomienkou, niečím na spôsob spomenutia si na vlastnú minulosť. V spomienke na to, čo človek sám postupne v rôznych náboženstvách prežil, sa všetky náboženstvá stanú večným bohatstvom vlastnej duše. To, čo bolo postupne a oddelene prežívané ako niečo vonkajšieho, bude homogénnejšie a tým sa to stane najvnútornejšou podstatou človeka. Každý človek usiluje o premenu všetkých náboženstiev - premenu z vonkajšieho rámca života v niečo, čo patrí: k jeho najvlastnejšej bytosti. Ak sa stane človek sám živou jednotou všetkých náboženstiev, potom ich v sebe všetky uzmiere.